

Attachment of Meaning to Interpretation in International Law Texts: The Relationship between Legal Criteria and Cognitive Concepts and Political Reflection

Ali Mashhadi^{*1} *Seyed Mohammad Hossein Mirzadeh*²

1. Associate Professor, Public and International law, Department of, Public and International law, Faculty of Law and Political Sciences, University of Qom, Qom, Iran.

*. **Corresponding Author:** Email: A.mashhadi@qom.ac.ir

2. Ph. D. in International Law, Faculty of Law and Political Sciences, Islamic Azad University, Qom, Iran.

Email: Interpret3@gmail.com

A B S T R A C T

Using examples of strategic language in interpretation of international law instruments, the authors demonstrate the usefulness of cognitive framing- pragmatics in studying legal interpretation. In order to do this, they draw some cognitive scholar studies like Wahlich and Fillmore. In cognitive framing, for instance, there is an ongoing debate on if there is any relationship between cognitive studies and international law texts or not. This paper unpacks this debate and shows how it can be employed to better explain interpretive processes in international law. Cognitive framing or strategic use of language have to do with how to comprehend the real meaning of structures and expressions. For instance, the term “liberalization” stands for “military intervention” or “security wall” is changed

S.D.I.L.
The SD Institute of Law
Research & Study

Publisher:
Shahr-e- Danesh
Research And Study
Institute of Law

Article Type:
Original Research

DOI:
10.48300/JLR.2021.140172

Received:
17 August 2020

Accepted:
5 September 2020

Published:
11 December 2021

Copyright & Creative Commons:

© The Author(s). 2021 Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy of this licence, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

by simply “wall” under how languages of international law are used. The strategic use of language shows that one government could play with interlocutors, choosing positive frames but using negative positions and ways. Examples of such situations are too much in international law instruments and here, the authors are to be define and clarify these situations by some practical examples.

Keywords: strategic language, cognitive framing, international law, interpretation, instrument and text.

Excerpted from the dissertation entitled “The Impact of Linguistic and Hermeneutic Theories on the Interpretation of International Legal Documents and Texts” Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Qom Branch.

Funding: The author(s) received no financial support (funding, grants, sponsorship) for the research, authorship, and/or publication of this article.

Author contributions:

Ali Mashhadi: Methodology, Data Curation, Supervision, Project administration

Seyed Mohammad Hossein Mirzadeh: Conceptualization, Formal analysis, Investigation, Resources, Writing - Original Draft, Writing - Review & Editing.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Citation:

Mashhadi, Ali & Seyed Mohammad Hossein Mirzadeh “Attachment of Meaning to Interpretation in International Law Texts: The Relationship between Legal Criteria and Cognitive Concepts and Political Reflection” *Journal of Legal Research* 20, no. 47 (December 11, 2021): 259-275.

Extended Abstract

Using examples of strategic language in interpretation of international law instruments, the authors demonstrate the usefulness of cognitive framing- pragmatics in studying legal interpretation. In order to obtain this criteria, they draw some cognitive scholar studies like Wahlich and Fillmore. In cognitive framing, there is an ongoing debate on this aspect if there is any connection between cognitive studies and international law texts or not. This paper unpacks this debate and shows how it can be employed to better explanation an interpretive process in international law. Cognitive framing or, in some aspects, strategic usage of language have to do with how to comprehend the real meaning of structures and expressions. For instance, the term “liberization” stands for “ military intervention” or “security wall” stands for “wall” under international law instruments. According to these types of studies, there are states which using these framing structures under cognitive complements, try to influence in the process of conclusion and interpretation of IL (international law). The main criteria by which we could evaluate the impact of linguistic- cognitive studies in international law language is that this type of language is used in some societies and is adhered to a sociological viewpoint of those countries. That is to say, every word or lexical unity in the source language is adhered to a cognitive usage. Therefore, when the international subjects (in public international law) are trying to ratify or accept a text, surely they have taken all of these aspects into account in order to impact seriously the other subjects of international law. In this regard, there arise some types of questions such as: who is producing an international law text? With what kind of mentality or viewpoint to the world order? And then, in what kind of language or communicative model is creating it? Are the words, lexical order and cognitive complements showing the real target of the speaker- writer or not? Surely when speaking about these ground, we could evaluate the sociological – cognitive impacts of such ideas and viewpoints. That is why we think that IL lawyers and subjects should try to create a justified- fair communicative model of international law in order to comply with all of the obligations. The official languages of international law which are English and French, for example, are produced and managed under sociological- cognitive circumstances. According to linguistic and cognitive investigations, a native user of these languages has a form of understanding and producing which

cannot be necessarily the same which is shared by his/ her counterpart in Farsi or Arabic, as example. Another example which arises here is that how can we speak about “unification of norms” in international law while we do not have the same definition- understanding of phenomena? Trying to define phenomena in international law is not a simple thing especially because it has been discussed in ICJ in some border cases in Latin-American countries. That is to say, when we are speaking about “crime” does it have the same definition in sociological aspects in Farsi or we try to give just a literal meaning of that “phenomena”? So, in both phases, the creation and interpretation of this phenomena which is represented by a simple word (lexical unit) we can evaluate the difference which arises in translation into Farsi, just as an example. From all mentioned above, it is referred that it could be of usage if linguists, cognitivists and IL lawyers look for prove the existent relations between these aspects of study in order to be more clear for all of the parties in a treaty, convention or an ICJ court all of these for having justifiable orders and verdicts. As told before, this article is planning to give some definitions and examples in this regard in order to clarify the main idea of the necessity of inquiring IL language from different points of view, using both cognitive and linguistic models especially when trying to speak about concrete or abstract nouns. Abstract nouns, for instance, are like justice, human rights, humanity, terrorism and etc. which hardly could be defined correctly since they are different in one into another society according to linguistic- cognitive criteria, which surely have not been taken into account in international law language.

پرو. سگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پیوست «معنا» به «تفسیر» در متون حقوق بین‌الملل: نسبت معیارهای حقوقی با مفاهیم شناختی و انعکاس سیاسی

علی مشهدی*^۱ اسید محمد حسین میرزاده^۲

۱. دانشیار حقوق عمومی و بین‌الملل، گروه حقوق عمومی و بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه قم، قم، ایران.

* نویسنده مسئول: Email: A.mashhadi@qom.ac.ir

۲. دکترای حقوق بین‌الملل، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران.

Email: Interpret3@gmail.com

چکیده:

بررسی‌ها نشان می‌دهد که نسبت‌های موجود میان متن و سند (زبان) در حقوق بین‌الملل با مؤلفه‌های غیرحقوقی ممکن است تفسیر مقررات و قواعد حقوقی بین‌المللی را متأثر کنند. کاربردی بودن ساختارهای غیرحقوقی (به‌ویژه متمایل به علوم‌شناختی) در مطالعه تولید و تفسیر متون در حقوق بین‌الملل نمایان می‌شود و از نظر محققینی همچون فیلمور و واهلیچ در این راستا، یقیناً معنا و تفسیر متأثر از آنها می‌شوند. تبیین نقاط مشترک میان رویکردهای حقوقی، شناختی و زبان‌شناختی در تفسیر یک متن در حقوق بین‌الملل حائز اهمیت است که فرایند بازگرداندن «معنا»، محدود به لفظ نمی‌شود بلکه فراتر از آن، تابع تحولات «ترجمه‌ای» است و همین امر، احتمال مداخله عناصر غیرحقوقی را افزایش می‌دهد. نتایج حاصل از پژوهش پیش روی نشان می‌دهد که جهت‌دهی شناختی -

کپی‌رایت و مجوز دسترسی آزاد:

کپی‌رایت مقاله در مجله پژوهش‌های حقوقی نزد نویسنده (ها) حفظ می‌شود. کلیه مقالاتی که در مجله پژوهش‌های حقوقی منتشر می‌شوند با دسترسی آزاد هستند. مقالات تحت شرایط مجوز 4.0 Creative Commons Attribution Non-Commercial License منتشر می‌شوند که اجازه استفاده، توزیع و تولید مثل در هر رسانه‌ای را می‌دهد، به شرط آنکه به مقاله استناد شود. جهت اطلاعات بیشتر می‌توانید به صفحه سیاست‌های دسترسی آزاد نشریه مراجعه کنید.

پژوهشکده حقوق

نوع مقاله:

پژوهشی

DOI:

10.48300/ILR.2021.140172

تاریخ دریافت:

۲۷ مرداد ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش:

۱۵ شهریور ۱۳۹۹

تاریخ انتشار:

۲۰ آذر ۱۴۰۰

زبان‌شناختی به مقررات و قواعد حقوقی بین‌المللی خواه - ناخواه پدیده‌ای است که به وقوع می‌پیوندد و بالطبع، تفسیر و تأویل در سند حقوقی بین‌المللی را نیز متأثر می‌کند. در مقوله کلیشه‌های شناختی، به‌طور نمونه، بررسی می‌شود که کلیشه‌شناختی یا فریم چه اثری در شکل‌گیری گفتمان‌ها در حقوق بین‌الملل دارد و با ذکر مصادیق، به آثار تفسیری آن پرداخته می‌شود.

کلیدواژه‌ها:

تفسیر، حقوق بین‌الملل، زبان‌شناسی، علوم‌شناختی، کلیشه‌سازی ذهنی

بر گرفته از پایان‌نامه با عنوان «تأثیر نظریات زبان‌شناسی و هرمنوتیک بر تفسیر اسناد و متون حقوقی بین‌المللی»، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، دانشکده علوم انسانی

حامی مالی:

این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان:

علی مشهدی: روش‌شناسی، نظارت بر داده‌ها، نظارت، مدیریت پروژه.
سید محمد حسین میرزاده: مفهوم‌سازی، تحلیل، تحقیق و بررسی، منابع، نوشتن - پیش‌نویس اصلی، نوشتن - بررسی و ویرایش.

تعارض منافع:

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

استناددهی:

مشهدی، علی و سید محمد حسین میرزاده «پیوست «معنا» به «تفسیر» در متون حقوق بین‌الملل: نسبت معیارهای حقوقی با مفاهیم شناختی و انعکاس سیاسی». مجله پژوهش‌های حقوقی ۲۰، ش. ۴۷ (۲۰ آذر ۱۴۰۰): ۲۷۵-۲۷۸.

مقدمه

اصولاً تفسیر و تحلیل متن یا سند حقوقی بین‌المللی را باید از منظرهای مختلف بررسی کرد؛ یعنی باید آگاه بود که چنین فرایندی را صرفاً با اتکا بر فرضیات ابتدایی تفسیر نمی‌توان انجام داد. آن‌گونه که واضح است، بناسط حقوق بین‌الملل گره‌گشای مسائل بین‌المللی باشد^۱ و از سوی دیگر، سازندگان زبان حقوق بین‌الملل دیوان‌ها، مقامات مشورتی حقوقی و نهادهای دولتی هستند. به‌طور نمونه، صحبت از «جنگ علیه ترور»، «سرکوب کردن تروریسم»، «عدالت»، «حقوق بشر» و ... امروزه به‌نوعی تعیین دلالت‌هایی برای عبارات مزبور است که تفسیر آن نیاز به شناخت بسیاری از عناصر گفتمانی، کلامی و غیرکلامی دارد تا بتوان مقصود متکلم یا ارائه‌دهنده آن را فهمید.

به‌طور نمونه، در دوران جورج بوش عبارت «جنگ علیه ترور» تبدیل به یک اصطلاح سیاسی و حقوقی می‌شود حال آنکه محتویات درون آن بدون در نظر گرفتن مقصود متکلم غیرممکن است و این مقصود متکلم در زمان ریاست جمهوری بعدی یعنی اوباما رمزگشایی می‌شود: «شکنجه»^۲.

ابعاد شناختی را می‌توان اثرگذار در نحوه قرائت و تفسیر یک سند حقوقی بین‌المللی دانست. به‌طور نمونه، استفاده از عبارات و اصطلاحاتی که برآمده از فرهنگ‌ها و سنت‌ها و عقاید هستند همراه می‌شوند با مفاهیمی که در اذهان مخاطبان مختص خود تصاویری ایجاد می‌کنند و بالطبع، این نگرش در تولید و انعقاد یک سند بین‌المللی نیز اثرگذار می‌شود. مثلاً، «امنیت ملی» هرچند عبارتی است که از آن به "Security National"، "Seguridad Nacional"، الا من القومي، La Securite National و ... به زبان‌های دیگر تعبیر می‌شود و ترجمه تحت‌اللفظی آن با موفقیت نسبی همراه است لیکن از بعد محتوایی و دلالت‌های ضمنی، زمینه‌های فلسفی، شناختی و رسانه‌ای نیز مدنظر قرار می‌گیرد تا رویکردهای قاعده حقوقی بین‌المللی تعیین شوند.

از آنجاکه موفقیت در تفسیر یک سند یا معاهده در حقوق بین‌الملل از مؤلفه‌های اصلی فهم و تسلط بر مناسبات امروز در صحنه بین‌المللی است، لازم است تا به تعریف و مصادیق مداخله مؤلفه‌های غیرحقوقی، همچون دانش‌شناختی و سواد رسانه‌ای در زمینه تفسیر متون در حقوق بین‌الملل پرداخته شود و با ذکر مصادیق کاربردی و مختصر، به اثبات وجود یک چنین رویکردی پرداخته شود.

۱- پیشینه پژوهشی و مبانی بحث

دانیکا سلسکوویچ^۳ (۱۹۷۸) در پژوهش خود تحت عنوان «ترجمه شفاهی کنفرانس‌های بین‌المللی» دریافته است در هر زبانی از زبان‌های رایج دنیا واژه‌ها و عباراتی وجود دارد که قابلیت ترجمه

1. Tai-Heng Cheng, *When International Law Works: Realistic Idealism After 9/11 and the Global Recession* (Oxford: Oxford University Press, 2012), 4.

2. Martin Wahlsch, *Interpretation in International Law: Cognitive Frames of Interpretation in International Law* (Oxford: Oxford University Press, 2015), 331-351.

3. Danica Seleskovitxh

تحت‌لفظی ندارند. به عقیده وی، برگرداندن یک واژه یا عبارت از زبانی به زبان دیگر به‌ویژه در فرایند ترجمه شفاهی که از آن به تفسیر^۴ یاد می‌شود، محصول فرایند سه‌وجهی گوش دادن (خواندن)، تحلیل کردن و تشریح کردن است. محل تلاقی یافته‌های زبان‌شناس و مترجم مزبور با دانش حقوق بین‌الملل، تبیین‌کننده نسبت میان دانش مطالعات شناختی - زبان‌شناختی با حقوق بین‌الملل است؛ یعنی ترجمه الفاظ، واژه‌ها و عبارات از زبانی به زبان دیگر در جهت برقراری ارتباط سازنده و با لحاظ این نکته که میان فرهنگ استفاده از واژه‌ها در یک جامعه با ترجمه و انعکاس رسانه‌ای آنها به مخاطبان جامعه دیگر، تمایز وجود دارد.^۵

آندره آ بیانچی^۶ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به «دخالت مؤلفه‌های شناختی - رسانه‌ای در تفسیر سند و متن در حقوق بین‌الملل» پرداخته‌اند. در اثر حدوداً ۵۰۰ صفحه‌ای مزبور که حاصل تلاش جمعی از نویسندگان علوم شناختی و حقوق بین‌الملل است، بحث می‌شود که تفسیر در حقوق بین‌الملل متأثر از مؤلفه‌های شناختی - رسانه‌ای نیز هست و صرفاً فهم حقوق‌دان بر مبنای اطلاعات حقوقی گره‌گشا نیست و برای اثبات این مهم نیز مصادیق روشنی ارائه می‌کنند. به‌طور نمونه، فیلیپ آلوت^۷ ادعا می‌کند که یک معاهده را باید «یک عدم‌توافق» دانست که به «واژه‌های نوشته‌شده» تنزل پیدا می‌کند؛ هرچند که خلاف آن نیز وجود داشته باشد. بر اساس اثر مزبور، بحث از تفسیر سند در حقوق بین‌الملل بدون در نظر گرفتن مؤلفه‌های حاکم بر مطالعات شناختی و نحوه انعکاس آنها در رسانه‌ها به نتیجه‌ای منتج نمی‌شود چون تفسیر، به بازی شبیه است که بازیگران بر اساس راهبردها، قدرت و قواعدی که در دست دارند تلاش می‌کنند بیشترین نفع را از آن خود کنند.

جنیفر اسمولکا^۸ و بندیکت پیرکر^۹ در سلسله مقالاتی میان سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ این‌گونه مدعی شدند که تفسیر در حقوق بین‌الملل را باید با لحاظ ابعاد شناختی زبان‌شناسی یعنی پراگماتیک پیگیری نمود. آنها با استناد به آراء پائول گرایس و اسپربر و ویلسون، بحث می‌کنند که بعد شناختی زبان را باید در تفسیر سند در حقوق بین‌الملل دخیل دانست و از آنها بهره برد. این دو محقق در صدد تبیین جایگاه ارتباط محور و شناخت محور زبان با دانش حقوق بین‌الملل هستند و برخاسته از نظر آقای یولف لیندرفالک^{۱۰} (۲۰۰۶) سعی دارند نسبت‌های میان مرجع لفظی از زمان تولید آن را با لحظه تفسیر آن تطبیق دهند و از این‌رو، تفسیر در لحظه انعقاد سند با تفسیر در لحظه تفسیر سند را دو مقوله مجزا اما به‌هم‌پیوسته تلقی می‌کنند.

به‌نظر می‌رسد نائل آمدن به یک یافته متقن نسبت به چگونگی تفسیر سند و متن در حقوق بین‌الملل برگرفته از پژوهش‌های پیشین مرتبط با این اثر منوط به واکاوی عناصر غیرحقوقی و

4. Interpretation

۵. سیدمحمدحسین میرزاده، ترجمه شفاهی کنفرانس‌های بین‌المللی (تهران: انتشارات جنگل جاودانه)، ۱۳۹۷.

6. Andrea Bianchi

7. Philippe Alot

8. Jenifer Smolka

9. Benedict Pirker

10. Ulf Linderfalk

محاسبه میزان دخالت آنها در فرایند تفسیر سند است و کلیدواژه‌های آن نیز متشکل هستند از دو عنصر «زبان» و «تحوه قرارگیری و انعکاس مفاهیم و معانی» که همگی در تفسیر متن بین‌المللی دخیل هستند.

۲- دخالت عناصر غیرحقوقی (شناختی) در شکل‌گیری رویکرد تفسیر اسناد

در بسیاری از موارد مشاهده می‌شود که سیاستمداران، دیپلمات‌ها و حقوق‌دانان بین‌المللی از «دست‌های نامرئی» برای رسیدن به اغراض خود بهره‌مند می‌شوند. از این‌روست که از عبارت «زبان با اهداف راهبردی» یاد می‌شود؛ یعنی تصمیمات آگاهانه‌ای اتخاذ شده است تا به روش‌های زبانی مختلف، آنها را به سمت هدف و غرض خود رهنمون سازد.^{۱۱} در واقع منظور از این نوع انعکاس وقایع، ایجاد ذهنیت‌های جدید یا جایگزین کردن ذهنیت‌های جدید به جای ذهنیت‌های قدیمی است. در یک چنین مواقعی، مفسر ناخودآگاه نسبت به اقدامات و کنشگری‌های واضح یا نویسنده اقناع یا توجیه می‌شود چون برخوردار از مجموعه‌ای از استدلال‌هاست.^{۱۲} از نمونه‌های نوع زبانی که در حوزه اغراض راهبردی دولت‌ها، حاکمیت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی یاد می‌شود می‌توان به «حمایت بشر دوستانه از غیرنظامیان» یاد کرد که در طول جنگ، با این عنوان جرایم دیگری ارتکاب می‌یابد. یا «قتل عام» در طول اقدامات نظامی در زمان مورد نیاز که به «حمایت از کشور یک فرد در راستای حفظ صلح» یاد می‌شود.^{۱۳}

یعنی بنا، بر این است تا به اقدامات عینی، ذهنی و کنش‌های راهبردی در راستای منافع عناوینی اطلاق شود و ضمن جلب رضایت مفسرین و توده مردم، اغراض حیاتی مرتبط با منافع نیز تأمین شود. رویکردی که مثال آن را می‌توان در مداخلات نظامی و غیرنظامی دولت‌ها در خاک دولت‌های دیگر مشاهده کرد. در مورد قضایای رواندا نیز یک چنین انعکاسی با هدف تغییر معادلات مورد استفاده قرار می‌گیرد، جایی که عده‌ای از آن تحت عنوان «جنگ داخلی» و عده‌ای دیگر تحت عنوان «بحران»، «رنج‌های بشری»، «نسل زدایی»، «کشتار و قتل عام»، «وضع اضطراری حقوق بشر» و... یاد می‌کنند حال آنکه منازعات قومی و نژادی دخیل در ماجرا بوده است.^{۱۴}

لذا این‌گونه می‌توان نتیجه‌گیری کرد که هدف غایی زبان با اهداف شناختی این است که مخاطب و مفسر را به سمت منافع سوق دهد که از پیش برای آنها برنامه‌ریزی شده است و تصمیم او را متأثر کند؛ یعنی اصولاً واضح و تنظیم‌کننده آن زبان در پس عبارات و الفاظ، برای خود منافع و

11., Ray Loveridge, "Institutional Theory," in *The Oxford Handbook of Strategy*, Ed. David Faulkner and Andrew Campbell (Oxford: Oxford University Press, 2006), 138

12. Sarah Kaplan, "Framing Contests: Strategy Making Under Uncertainty," *Organization Science*, 19(5) (2008): 729-752.

13. E. Estuar and the others, "Perspectives on Invasion in South and Southeast Asia," in *International Handbook of War*, Eds. Kathleen Malley-Marrison, Andrea Mercurio and Gabriel Twose. (New York: Springer, 2013), 469.

14. Melissa Labonte, *Human Rights and Humanitarian Norms, Strategic Framing, and Intervention: Lessons for Responsibility to Protect*, (London: Routledge, 2013), 119.

فوایدی را در نظر گرفته است که مفسر و مخاطب آن هم ناآگاهانه یا ناخودآگاه با جهت‌گیری‌های آن همراه می‌شود. واضح است که یک چنین معادله‌ای در مورد زبان حقوق بین‌الملل نیز صدق کند؛ یعنی واضح یا منعکس‌کننده وقایع، تأملی شناختی نسبت به وقایع داشته است و زبان حقوق بین‌الملل را با روش رسانه‌ای منتقل می‌کند تا تفاسیر و تصمیم‌ها را متأثر از نفوذ خود کند.

۲-۱- تفسیر شناختی حقوق بین‌الملل

در سال‌های اخیر، جامعه‌شناسان بر این عقیده استوار شده‌اند که اعمال نظریات مربوط به «کلیشه‌های شناختی» را باید در سیاق حقوق به‌ویژه تفسیر اسناد و متون حقوقی در نظر گرفت.^{۱۵} به عقیده این عده از نظریه‌پردازان، در فرایندهای ارتباطی، از میان احتمالات فراوان، آن دسته‌ای برگزیده می‌شوند که مورد رضایت آنها هستند و همگی در یک راستا عمل می‌کنند. به دیگر سخن، «بناست این دسته از اطلاعات برای ارتباطات به فرد کمک کنند تا جایگزین‌ها را نیز مورد ارزیابی قرار دهند».^{۱۶} معمولاً نقطه آغازین را «فروض معمول و رایج» تشکیل می‌دهند که گزینش آنها آشکارا صورت نمی‌گیرد. از منظر لوهمان، گزاره‌ها در حقوق به‌نحوی باید تعیین شوند که احتمالات را بتوان در آن دخیل دانست. امری که می‌توان آن را در تصمیمات نیز در نظر گرفت؛ یعنی میان معانی ذهنی که مفسرین یک متن حقوقی ارائه می‌دهند و خاصیت قاعده‌مندی حقوق تعارضی به وجود نمی‌آید. از جمیع نظرات فوق این‌گونه برمی‌آید که زبان حقوق بین‌الملل را می‌توان از یک منظر جامعه‌شناختی نیز نگریست؛ جایی که تفسیر متن حقوقی همراه می‌شود با لحاظ وقایع جامعه‌شناختی هر جامعه و مبتنی است بر رویدادهای عینی که رخ می‌دهند لیکن نقش رسانه آنجایی نمود پیدا می‌کند که بناست روش یا کانال ارتباطی میان واضح قوانین و وقایع در حقوق بین‌الملل و مفسرین و مخاطبین آن باشد. اینجا واضح قواعد و متون حقوق بین‌الملل به زبان‌های غیرفارسی تکلم می‌کند و می‌نویسد و آن را به زبان‌های غیرفارسی هم منعکس می‌کند؛ یعنی کانال ارتباطی میان فرستنده - گیرنده پیام، برخوردار از وجه مشترک نیست که همین امر بر صعوبت تفسیر نیز می‌افزاید.

۲-۲- زبان‌شناسی شناختی حقوق بین‌الملل

از منظر علوم شناختی می‌توان این‌گونه ارزیابی کرد که اصولاً تفسیر گزاره‌ها و زبان دستوری - تجویزی حقوق به‌ویژه حقوق بین‌الملل را بتوان بدون محدودیت و بنابر نگرش‌ها و شناخت‌ها تفسیر کرد؛ یعنی زبانی که در متن مورد استفاده نویسنده قرار گرفته است با هدف و غرض خاص همراه است و می‌توان بنابر دانش فرضی و شناختی برای تفسیر آن نیز اقدام نمود. به‌طور نمونه، برای ارائه مثالی از زبان ممزوج با رویکردهای شناختی - رسانه‌ای در کلام بکر، می‌توان به «مجاورت» در ازای

15. Piet Strydom, "Contemporary European Cognitive Social Theory," in Handbook of Contemporary European Social Theory, Ed. Gerald Delanty (London: Routledge, 2013), 218.

16. Niklas Luhman, *Law as a Social System*, (Oxford: Oxford Socio-Legal Studies, 2004), 31.

«شهرک‌سازی‌های غیرقانونی» سخن گفت.^{۱۷} جایی که عبارات و الفاظ به‌نحوی قرار می‌گیرند که از حیث قانونی و حقوقی توجیه‌کننده اقدامات و کنشگری‌های برخی دولت‌ها، حکومت‌ها و رژیم‌ها باشد. لذا این مثال در حقوق بین‌الملل و زبان مرسوم آن امروزه رواج زیادی دارد. هرچند آراء دیوان بین‌المللی دادگستری علی‌الظاهر به‌طور مصرح و مصداقی نسبت به شناختی بودن مفاهیم مورد بحث در حقوق بین‌الملل اشاره‌ای نداشته است لیکن با مرور برخی نظرات و آراء مشورتی می‌توان به‌صورت ضمنی منظور دیوان را هم‌راستا با پژوهش حاضر دانست. به‌طور نمونه، دیوان دائمی بین‌المللی دادگستری در رأی مشورتی صادره خود راجع به کنوانسیون اشتغال شبانه بانوان و موضوع خدمات پستی لهستانی دانزیک اعلام می‌کند: «وقتی دیوان قادر است با لحاظ معانی متداول و طبیعی عبارات مقررات مندرج در یک معاهده، اثری از آن استخراج نماید، دیگر امکان تفسیر همین عبارات با لحاظ معانی جدید وجود ندارد».^{۱۸} مثال دیگری که می‌توان آن را به‌طور ضمنی تأکید دیوان بر عناصر شناختی تلقی کرد ولو اینکه در صدد محدود کردن اصول تفسیری در حقوق بین‌الملل است در قضیه صلاحیت‌های مجمع عمومی در «پذیرش عضو جدید»^{۱۹} و «معد پره هابیر»^{۲۰} ملاحظه می‌شود. جایی که دیوان اعلام می‌کند: «دیوان ضروری می‌بیند اعلام کند که اولین تکلیف دادگاهی که او را صالح برای تفسیر و اعمال مقررات یک معاهده تشخیص داده‌اند این است تا تلاش کند به مقررات مزبور مبتنی بر «مفاهیم طبیعی و متداول آنها» اثری مترتب بداند. چنانچه عبارات مطروحه مشتمل بر معانی متداول و رایج هستند و در «سیاق» خود مفهومی منتقل می‌کنند، لذا نیازی به تحقیق و تفحص بیشتری نیست. این درحالی است که «معنای رایج عبارات» و «سیاق» دو مفهومی هستند که در دانش‌های زبان‌شناسی و علوم شناختی ریشه دارند و از این‌روست که ادعا می‌شود برای واکاوی تعاریف عبارات فوق باید با مراجعه به مبانی دانش‌های مطروحه، منظور نهایی دیوان را استخراج کرد. به دیگر سخن، صرف اتکاء بر معانی تحت‌اللفظی ترجمه‌شده را بر مبانی لکسیکون‌ها^{۲۱} (از منظر دانش تکواژشناسی و واژه‌شناسی) نمی‌توان گره‌گشا در امر تفسیر تلقی کرد بلکه ضروری است با ورود به مبانی دانش‌های مرتبط به واکاوی عبارات مدنظر دیوان همچون «سیاق عبارات» همت گمارد. نکته مهم‌تر این است که نحوه انعکاس رسانه‌ای همین آرا و نظرات دیوان‌های بین‌المللی نیز در تفسیر و تأویل متون دخیل می‌شوند و به‌ویژه جوامع غیر انگلیسی - فرانسوی زبان را متأثر می‌کنند.

۲-۳- تاکتیک‌های غیرحقوقی (شناختی) در تفسیر اسناد حقوقی بین‌المللی

نوع این پژوهش بر اساس اهداف ترسیم‌شده، مبتنی است بر گفتمان‌هایی که در دیوان بین‌المللی

17. Mona Baker, *Translation, Power and Conflict: A narrative Account*, (London: Routledge, 2006), 127

۱۸. رأی مشورتی دیوان دائمی بین‌المللی دادگستری در قضیه خدمات پستی لهستان - ۱۹۲۵ - ۳۹.

۱۹. دیوان بین‌المللی دادگستری، ۱۹۵۲، ۸.

۲۰. دیوان بین‌المللی دادگستری، ۱۹۶۱، ۳۲.

21. Lexicon

دادگستری و دکترین‌های حقوق بین‌الملل رایج است. به‌طور نمونه، در قضیه «عواقب حقوقی ساخت دیوار در سرزمین‌های فلسطین اشغالی»^{۲۳} در سال ۲۰۰۳، گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در حوزه حقوق بشر در سرزمین‌های اشغالی، آقای جان دوگارد^{۲۳} به وجود قدرت زبان رسانه‌ای و مؤلفه‌های شناختی در قضیه رژیم صهیونیستی - فلسطین اشاره می‌نماید:

«زبان ابزار قدرتمندی است. این یعنی اگر واژه‌ها را برای شرح یک وضعیت به‌خوبی انتخاب کنیم یا بالعکس چقدر از بعد روانی و شناختی در وضعیت مؤثر هستند. در سیاست معمولاً از حسن تعبیر استفاده می‌شود. در واقع امروز رژیم صهیونیستی در منطقه وست بانک در حال ساخت دیوار است. اصولاً انتخاب واژه‌ها و تعبیر برای این اقدام، عبارت از «دیوار حائل»، «حصار امنیتی»، «منطقه اتصالی» و ... در بازخورد آثار آن و تصمیمات اثرگذارند [...]»^{۲۴}

طرف فلسطینی مصر بر لحاظ عبارت «دیوار» است و طرف مقابل در صدد استفاده از عبارت «حصار امنیتی» است که در نهایت، رأی مشورتی دیوان مبتنی بر عبارت «دیوار حائل» قرار می‌گیرد که موجب واکنش مقامات رژیم صهیونیستی می‌شود. اعتراض این رژیم هم دلالت‌های ذهنی واژه «دیوار» است که در مورد «دیوار برلین» نیز صدق می‌کند، جایی که به سبب محبوس کردن مردم و جلوگیری از گریز آنها، دیواری بنا می‌شود. لذا به‌نظر می‌رسد تلاش دیپلماتیک و زبان‌شناختی دولت‌ها، رژیم‌ها و بازیگران بین‌المللی بر این است تا در گره‌های راهبردی گرفتار نشوند و برای همین منظور، در تلاش‌اند تا عبارات را مبتنی بر منظور خود استفاده کنند.

منازعات و اختلافات حول محور این عبارت میان رژیم صهیونیستی و برخی از مقامات فلسطینی در سازمان ملل متحد مبین اهمیت واژه‌ها و عبارات و کاربرد آنها برای بیان اغراض و سیاست‌ها است. از آنجایی که اصولاً دیوارکشی از منظر فلسطینیان امری غیرقانونی است لذا تلاش بر این است تا مجمع عمومی و سپس، دیوان بین‌المللی دادگستری متقاعد شوند که بار منبعت از آن عبارت کاسته نشود و تداعی‌کننده این اقدام باشد. از این‌رو، استدلال‌های فلسطین در رأی مشورتی دیوان مدنظر قرار می‌گیرد و لفظ «دیوار حائل» به‌جای «مرز» یا «حصار امنیتی» رژیم صهیونیستی جایگزین می‌شود چراکه «حصار امنیتی» مدنظر رژیم صهیونیستی، تداعی‌کننده «منطقه‌ای تحت حاکمیت اوست که حال تصمیم گرفته‌اند آنجا را حصار بکشند». از این‌روست که گفته می‌شود تفسیر متون و اسناد حقوقی بین‌المللی ذاتاً سیاسی است. لوترپاخت نیز اذعان می‌دارد: «این حقیقت را نمی‌توان نادیده گرفت که تمامی اختلافات در حقوق بین‌المللی «سیاسی» هستند و تنها در درجات و شدت و ضعف با یکدیگر تفاوت دارند»^{۲۵}. لذا هرچند دیوان‌ها قصد حل و فصل اختلافات در عرصه بین‌المللی

۲۲. رأی مشورتی دیوان، گزارش ۲۰۰۴، ۱۳۶

23. John dugard

۲۴. گزارش گزارشگر «مسئله حصارکشی رژیم صهیونیستی سرزمین‌های اشغالی» (ویژه سازمان ملل متحد در حقوق بشر، ۸ سپتامبر ۲۰۰۳).

25. Harsch Lauterpacht, *The Function of Law in the International Community*, (Oxford: Oxford University Press, 2011), 163.

دارند لیکن باید آگاه بود همین محاکم نیز برای ارائه استدلال‌های خود ناگزیر هستند از واژه‌ها و لغت‌هایی استفاده کنند که معلوم نیست مُراد طرفین را برآورده کند و اینکه هیچ تفسیری از این لغات ارائه نشود تا در نهایت، به رفع اختلافات منتج شود. نمونه دیگر از این تاکتیک‌ها، رفتار جورج بوش، رئیس‌جمهور وقت آمریکا است. وی در افکار عمومی ایالات متحده تفکری شکل می‌دهد تحت عنوان «مبارزه با تروریسم» و بدین ترتیب، افکار عمومی آمریکا را با نیت خود همراه می‌سازد.^{۲۶}

همین مفسر حقوق در روابط بین‌الملل در این باب اذعان می‌دارد: «در صورت عدم وجود کلیشه‌ها و چهارچوب‌های لفظی، هیچ سیاست‌مداری قادر به اقناع افکار برای آغاز جنگ و حمله نیست».^{۲۷} در همین راستا هم باید پذیرفت که «شکنجه» نیاز به پیش درآمد و مفهوم‌سازی از پیش دارد تا افکار را با خود همراه کند که این کلیشه و چهارچوب عبارت است از اطلاق عبارت «تکنیک‌ها یا فنون بازجویی».^{۲۸} همین فنون که از آنها در راستای «فنون بازجویی» یاد می‌شود شامل: شبیه‌سازی غرق شدن در آب، تغییرات ناگهانی و شدید دمای هوا، استمداد از ابزار و روش‌های آسیب روانی و جسمانی همچون وارد آوردن استرس و دیگر روش‌های مرتبط است.^{۲۹} این درحالی است که کنوانسیون «منع شکنجه» سازمان ملل متحد در ممنوعیت شکنجه و دیگر رفتارهای غیرانسانی، غیراخلاقی و آزاردهنده اعلام می‌دارد: «هرگونه اقدام تعمدی که منجر به درد یا رنج روانی یا جسمانی شدید یک فرد شود [...] زمانی که این درد یا رنج را تحت نظر یا با رضایت یک کارگزار دولتی یا فرد دیگری وارد کنند که برخوردار از سمت رسمی (دولتی) است».^{۳۰} گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۴ طی گزارش خود اذعان می‌دارد: «این یکی از چالش‌برانگیزترین مسائل در صحنه بین‌المللی است و نیاز به بررسی مجدانه دارد؛ «آزادی بخش شما، تروریست من است»، که این نوع نگاه در حال افزایش و تکرار تحت عنوان «مبارزه با تروریسم» است، اینجا جنگ را تروریسم و رزمندگان جنگی را تروریست معرفی می‌کنند که بی‌شک موجب نتایج ناخوشایند و اثرگذاری در اعمال موفقیت‌آمیز قواعد حقوق بین‌الملل بشردوستانه در موقعیت‌های مربوط به خود می‌شود و از آن سو، هیچ نتیجه‌مثبتی هم بر مبارزه حقیقی با تروریسم ندارد».^{۳۱} به‌طور نمونه، در حقوق بین‌الملل بشردوستانه از حیث حقوقی و تفسیر میان سه عبارت: «نیروهای مسلح»، «نیروهای مسلح معارض» و «دیگر گروه‌های مسلح سازماندهی شده» تفاوت وجود دارد.^{۳۲} این درحالی است که عبارت «تروریست» همچنان مورد

26. Wojtek Wolfe, *Wining the War of Words: Selling the War on Terror from Afghanistan to Iraq*, (London: Praeger Security International, 2009), 2.

27. Ibid.

28. Yuval Ginbar, *Why not Torture Terrorists: Moral, Practical, and Legal Aspects of the Ticking Bomb Justification for Torture*. (Oxford: Oxford University Press (OUP), 2010), 242.

29. Jason Ralph, *Americas War on Terror: The State of 9/11 Exception from Bush to Obama*, (Oxford: Oxford University Press: (OUP), 2013), 117.

30. Convention against torture [...], article 1, 1984.

31. UNDOC E/ CN. 4/ Sub / 2004 / 40, 25 june 2004 [72].

32. P. Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949.

بررسی از منظر ابعاد و حدود و ثغور معنایی حقوقی است.^{۳۳} بنابراین با مرور مطالب فوق‌الذکر می‌توان اشاره‌ای داشت به سخنان جیمز کرافورد^{۳۴} که در آکادمی لاهه راجع به حاکمیت حقوق بین‌الملل سخنرانی می‌کرد، اشاره‌ای داشت. او در سخنانش اعلام می‌کند: «حقوق بین‌الملل هم ابزار ارتباطات است و هم محدودیت، زبانی است که هم ممکن است باعث ادامهٔ اختلافات شود و هم ممکن است مسبب برطرف شدن اختلافات شود.»^{۳۵} رونالد دورکین^{۳۶} معتقد است حقوق «عمیقاً و شدیداً سیاسی» است^{۳۷} که می‌توان این اظهار نظر را در تفسیر حقوقی نیز دخالت داد که بُعدی از ابعاد تفسیر شناختی نیز محسوب می‌شود. او معتقد است تفسیر متن و اسناد در حقوق بین‌الملل همچون بازرسی است که ارزش ذاتی حقوق منوط به مفسر آن می‌شود.^{۳۸}

نتیجه‌گیری

وجه مشترک زبان تخصصی حقوق بین‌الملل تلفیق دانش‌های زبان‌شناسی، مطالعات شناختی - رسانه‌ای و مبانی حقوقی بین‌المللی است؛ یعنی نویسندگان و متکلمین حقوق بین‌الملل که از زبان تخصصی آن بهره‌مند می‌شوند آگاهانه یا ناخودآگاه از مبانی علوم مزبور بهره‌مند شوند تا قادر باشند فهم و درک صحیحی از تحولات داشته باشند.

از همین روست که بنابر پیچیدگی‌های موجود در راه برگرداندن و تفسیر صحیح واژه‌ها، زبان‌شناسان و زبان‌دانان مطرح بین‌المللی همچون دانیکا سلسکوویچ^{۳۹} اعتقاد دارند که اصولاً در مسئلهٔ زبان و ترجمه، مواجهه با تعداد پرشماری از واژه‌ها و کلماتی هستیم که عملاً قابلیت ترجمه لفظی و عینی به زبان‌های دیگر ندارند. چنانچه بپذیریم که حقوق بین‌الملل نیز همانند دیگر زبان‌های تخصصی، بهره‌مند از نوعی از انواع زبان‌های رایج و روزمره است که با کانال‌های ارتباطی انگلیسی - فرانسوی زبان تولید می‌شود، باید پذیرفت که واکاوی - تفسیر و تحلیل صحیح آن نیازمند شناخت هرچه بیشتر عناصر غیرحقوقی همچون عناصر شناختی - زبان‌شناختی و سنخ انعکاس رسانه‌ای آنها مبتنی بر نحوه قرارگیری واژه‌ها در جملات (نظام نحوی) است. یکی از اصلی‌ترین علل این ادعا نیز ابتدا تفسیر یک سند بین‌المللی بر ترجمه الفاظ، مفاهیم و واژه‌هاست. ترجمه از زبانی به زبان دیگر (چه در بُعد لفظی و چه در بُعد مفهومی) اقدامی زبان‌شناختی - شناختی محسوب می‌شود که به‌ویژه رویکردهای اتخاذی رسانه‌ها در بازپخش گفتمان‌های موجود در حقوق بین‌الملل نیز آن را

33. Ben Saul, Terrorism

34. James Crawford, *Chance, Order, Change: The Course of International Law*, (Leiden: Brill, 2014), 320

35. *Ibid.*, 320.

36. Ronald Dworkin

37. Ronald Dworkin, "Law as Interpretation," *Critical Inquiry*, 9(1) (1982): 60.

38. Joseph Raz, *Between Authority and Interpretation: On the Theory of Law and Political Reason*, (Oxford: Oxford University Press 2010), 103.

39. Danica Seleskovich

متأثر می‌کند. برای فهم هرچه بهتر متون و اسناد حقوقی بین‌المللی، ضمن شناخت عناصر شناختی و گفتمانی حاکم بر روال دولت‌ها و مراجع حقوقی بین‌المللی، باید شناخت قابل‌توجهی از زبان مبدأ حقوق بین‌الملل وجود داشته باشد تا بدین ترتیب، ضمن تولید صحیح متون، در تفسیر نیز با آگاهی کامل عمل شود. در مواد ۳۱ و ۳۲ کنوانسیون وین حقوق معاهدات و همچنین، آراء برشمای‌شده دیوان بین‌المللی دادگستری در این اثر اشاره شد که عبارات مستعملی همچون «سیاق» و «معنای رایج عبارات» مفاهیمی هستند که در علوم دیگر همچون علوم شناختی و زبان‌شناسی دارای سابقه و ریشه‌های مفهومی هستند و حتی می‌توان رمزگشایی از معنای حقیقی آنها را نیز در گرو تعریفشان در ذیل علوم مزبور قلمداد کرد؛ یعنی از این منظر، حقوق معاهدات و دیوان بین‌المللی دادگستری به نحوی غیرمستقیم به عناصری اشاره می‌کنند که ریشه در دیگر دانش‌ها دارند، ولو اینکه مستقیماً از زبان شناختی یا شناختی بودن آنها سخن به میان نمی‌آورند.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- رأی مشورتی دیوان دائمی بین‌المللی دادگستری در قضیه خدمات پستی دانزیک لهستان، ۱۹۵۲، ۳۹.
رأی مشورتی دیوان، گزارش ۲۰۰۴، ۱۳۶
گزارش گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد. «مسئله حصارکشی اسرائیل سرزمین‌های اشغالی». سازمان ملل متحد، ۸ سپتامبر ۲۰۰۳.
میرزاده، سیدمحمدحسین. ترجمه شفاهی کنفرانس‌های بین‌المللی. تهران: انتشارات جنگل جاودانه. ۱۳۹۷.

ب) منابع انگلیسی

- Baker, Mona. *Translation. Power and Conflict: A narrative Account*. London: Routledge, 2006.
- Cheng, Tain Heng. *When International Law Works: Realistic Idealism After 11/9 and the Global Recession*. Oxford: Oxford University Press: 2012.
- Crawford, James. *Chance, Order, Change: The Course of International Law*. Leiden: Brill, 2014.
- Dowrkin, Ronald. "Law as Interpretation." *Critical Inquiry*, 9(1) (1982): 179-200.
- Estuar, Ma Regina E., Nico A. Canoy, Sherri McCarthy, Ariel Stone, Tristyn Campbell, Megan Reif, Emily Mulloy, Ellora Puri, and Jas Jaafar, "Perspectives on Invasion in South and Southeast Asia." in *International Handbook of War* (Peace Psychology Book Series), edited by Kathleen Malley- Marrison, Andrea Mercurio and Gabriel Twose, 467-486. New York, NY, 2012.
- Ginbar, Yuval, *Why not Torture Terrorists: Moral, Practical, and Legal Aspects of the Ticking Bomb Justification for Torture*. Oxford: Oxford University Press (OUP), 2010.
- Kaplan, Sarah, "Framing Contests: Strategy Making Under Uncertainty." *Organization Science*, 19(5) (2008): 729-752.
- Labonte, Melissa, *Human Rights and Humanitarian Norms, Strategic Framing, and Intervention: Lessons for Responsibility to Protect. 1st Ed*. London: Routledge, 2013.
- Lauterpacht, Harsch. *The Function of Law in the International Community*. Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Loveridge, Ray. "Institutional Theory." In *The Oxford Handbook of Strategy*, edited by David Faulkner and Andrew Campbell. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- Luhman, Niklas. *Law as a Social System*. Oxford: Oxford Socio-Legal Studies, 2004.
- Ralph, Jason. *Americas War on Terror: The State of 9/11 Exception from Bush to Obama*. Oxford: Oxford University Press (OUP), 2013.
- Raz, Joseph. *Between Authority and Interpretation: On the Theory of Law and Political Reason*. Oxford: Oxford University Press, 2010.

Strydom, Piet. "Contemporary European Cognitive Social Theory." In Handbook of Contemporary European Social Theory. Ed. Gerald Delanty. London: Routledge, 2013.

Wahlisch, Martin. *Interpretation in International Law: Cognitive Frames of Interpretation in International Law*. 1st Ed. Oxford: Oxford University Press, 2015.

Wolfe, Wojtek. *Wining the War of Words: Selling the War on Terror from Afghanistan to Iraq*. London: Praeger Security International, 2008.

